

Maa- ja metsätalousministeriö
Ruokaosasto

PÖYTÄKIRJA 2/2018
MMM013:00/2014

MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN 2014–2020 SEURANTAKOMITEA

Aika Keskiviikko 5.12.2018 klo 10:00-15:00
Paikka Paasitorni, Helsinki

Jaana Husu-Kallio/maa- ja metsätalousministeriö, puheenjohtaja
Taina Vesanto/maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja
Harri Ahlgren/ työ- ja elinkeinoministeriö
Jyri Inha/ valtiovarainministeriö (kohdat 1-6)
Tiina Malm/maa- ja metsätalousministeriö
Esko Juvonen/maa- ja metsätalousministeriö
Sini Wallenius/maa- ja metsätalousministeriö
Timo Halonen/ maa- ja metsätalousministeriö (kohdat 7-14)
Sonja Pyykkönen/ Ympäristöministeriö (kohdat 1-6)
Matti Puolimatka/ Elintarviketurvallisuusvirasto
Juha Tall/ Maaseutuvirasto

Hannele Sankari/ Maa-seutuvirasto
Marja Karvonen/ Satakunnan ELY-keskus
Ulla Mehto-Hämäläinen/ Keski-Suomen ELY-keskus
Hannu Linjakumpu/Lapin ELY-keskus
Kari Kivikko/Hämeen ELY-keskus
Johan Åberg /Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Jonas Laxåback/Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Jari Huovinen/ Elinkeinoelämän keskusliitto EK (kohdat 1-5)
Ulla Hyvönen/ Toimihenkilöjärjestö STTK ry
Meira-Pia Lohiluoma/ Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

Kari Kuokkanen/ Suomen 4H-liitto
Mirja Hellstedt/Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry
Anne Antman/ Natur och miljön (kohdat 1-6)
Pertti Iivanainen/ Maaseudun kehittäjät
Heli Walls/ Suomen Kylätoiminta ry
Iikka Peltola/Keskipiste – Leader ry
Asko Peltola/Etelä-Pohjanmaan liitto (poissa asialistan kohtien 5 ja 6 aikana)
Leena Anttila/maa- ja metsätalousministeriö
Virva Terho/maa- ja metsätalousministeriö
Susanna Ollila/ Maaseutuvirasto

Poissa: Hannamari Heinonen/ Suomen yrittäjät, Kati Pulli/ SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto, Taina Väre/ Suomen Kuntaliitto

Pysyvät asiantuntijat: Minna-Mari Kaila/maa- ja metsätalousministeriö, Kai Heikkilä/EU:n komissio, DG AGRI

Muut asiantuntijat: Sanna Sihvola/maa- ja metsätalousministeriö (ap), Meri Kiikkala/maa- ja metsätalousministeriö, Eero Pehkonen/maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Jaana Husu-Kallio avasi kokouksen ja totesi, että maaseutuohjelma on edennyt hyvin, useimpien toimenpiteiden kehyksestä on sidottu merkittävä osuus ja siksi toimenpiteiden väliset varojen siirrot ovat ohjelmakauden loppupuolella haastavia. Suuri kiinnostus ja ohjelman nopea toimeenpano ovat mm. vaikuttaneet siihen, että uusia luomusitoumuksia ei voida tehdä keväällä 2019. Luomusitoumusehtojen mukainen kasvinviljelytilan siirtyminen kotieläintilaksi on kuitenkin mahdollista.

Rahoituskauden 2021-27 valmistelun työryhmät ja työpajat ovat parhaillaan käynnissä. Ruokavirasto aloittaa toimintansa 2019 alussa. Maakuntaudistuksen kokonaisuus tulee todennäköisesti 2019 eduskunnan suuren valiokunnan käsittelyyn. Kevääksi 2019 valmistaudutaan maakunnan toiminnan ja talouden neuvottelupäiviin.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Todettiin kokouksen läsnäolijat. Paikalla oli 31 jäsentä/varajäsentä, joten kokous oli päätösvaltainen.

Jäsenmuutoksista todettiin, että Suomen 4H-liiton edustaja Päivi Kiviranta siirtyy varsinaiseksi jäseneksi ja varajäseneksi tulee Kari Kuokkanen.

3. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin työjärjestykseksi esityksen mukaisesti.

4. Katsaus ohjelman rahoitussuunnitelman ja tuloskehyksen toteumaan

Virva Terho/MMM esitteli ohjelman rahoitussuunnitelman ja tuloskehyksen toteutumiskatsauksen. Maaseutuohjelman osarahoitteisesta rahoituskehystä on tällä hetkellä sidottu 78 % ja maksettu 58 %. Ohjelman toteutuminen on edennyt jopa nopeammin kuin aikaisemmilla ohjelmakausilla.

Tuloskehyksen välitavoitteet vuoden 2018 lopussa tulevat toteutumaan. Useimmat välitavoitteet on jo ylitetty. Prioriteetin 5 yksi välitavoite on toteutunut vain 90 %:sesti, mutta se on riittävä taso suoritusvarauksen saamiseksi.

5. Ajankohtaiskatsaus ohjelman toimeenpanon tilanteeseen

Maaseutuvirasto

Juha Tall ja Hannele Sankari Maaseutuvirastosta esittelivät maaseutuohjelman toimeenpanon tilannekatsauksen eri toimenpiteiden osalta. Toimeenpano on edennyt pääosin hyvin ja suunnitelmien mukaan. Vuonna 2019 Hyrrä-tietojärjestelmää uudistetaan joustavammaksi ja helppokäyttöisemmäksi. Hanke-, yritys- ja Leader-tukien hakemuksista tällä hetkellä 79 % tehdään sähköisesti. Viljelijätukien hakemuksista 93 % tehdään sähköisesti. Ympäristökorvauksen syysilmoituksista jo 96 %.

ELY-keskukset

Kari Kivikko Hämeen ELY-keskuksesta kertoi maaseutuohjelman toimeenpanon tilanteesta Hämeessä ja ELY-keskusalueilla koko Suomessa. Monissa ELY-keskuksissa on teetetty vuonna 2018 alueellisia vaikutusarviointeja. Luomusitoumusten määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosina ja myös investointitukihakemuksia on vastaanotettu yllättävänkin paljon. Ohjelmakausien vaihde ja uuden kauden alkamisen mahdollinen viivästyminen huolestuttavat ELY-keskuksia. Samoin huolestuttava on väestökehityksen muutaman viime vuoden trendi. Väestö vähenee nyt myös paikalliskeskuksista ja kokonaisuutena väestökehitys on negatiivinen kaikkialla paitsi Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla.

Keskustelussa kysyttiin, painottavatko yritystukien kriteerit riittävästi ydinmaaseutua ja harvaan asuttua maaseutua. Todettiin, että tämä vaihtelee paljon eri puolilla Suomea. Pohjois-Suomessa ja Keski-Suomessa suurin osa kohdentuu ydin- ja harvaan asutulle maaseudulle, Etelä-Suomessa enemmän kaupunkien läheiselle maaseudulle ja esim. elintarvikejalostukseen liittyvät yritystuet myös kaupunkeihin. Nämä investoinnit tuottavat kuitenkin merkittäviä kerrannaisvaikutuksia ydin- ja harvaan asutulle maaseudulle. Parhaillaan on käynnissä MMM:n teettämä arviointi ohjelman aluetaloudellisista vaikutuksista. Se valmistuu kevään 2019 aikana. Todettiin, että alueluokitus ei kaikilta osin enää vastaa nykyistä kehitystä, esim. lisääntynyttä monipaikkaisuutta ei siinä huomioida. Keinotekoisia rajoja, jotka estävät liiketoimintaa ei pitäisi ylläpitää.

Leader-ryhmät

Ilkka Peltola Keskipiste Leader ry:stä kertoi Leader-ryhmien ajankohtaisista asioista kahden Leader-ryhmien teettämän arvioinnin kautta. Case Chydenius esitteli neljän Leader-ryhmän Chydenius-instituutilla teettämän vaikuttavuusarvioinnin tuloksia. Case Liiveri esitteli Liiveri ry:n tekemän analyysin toimintaryhmän edellisellä kaudella rahoittamien 14 yritystuen vaikutuksesta kasvuun ja työllisyyteen. Mavin ja Leader-ryhmien

välinen yhteistyö on parantunut. Leader-ryhmät ovat huolissaan mm. Hyrrästä yhä puuttuvista toiminnoista.

6. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 muutosesitys

Tiina Malm/ MMM esitteli maaseutuohjelman muutosesityksen. Muutoksia on tulossa seuraaviin toimenpiteisiin.

M02 Neuvonta

Neuvoja ei valita enää kilpailutusmenettelyllä, vaan kevyemmällä menettelyllä, mutta samoilla kriteereillä. Tilakohtaista neuvonnan enimmäisrajaa nostetaan 7 500 eurosta 10 000 euroon.

M10 Ympäristökorvaukset

Vuosina 2014-2015 maksettiin edellisen ohjelmakauden ympäristötukien sekä siirtymäkauden menoja nykyisen ohjelman rahoituskehyksestä. Lisäksi vuoden 2015 hakijamäärä ylitti etukäteisarviot. Tämän vuoksi osaa ympäristökorvauksen toimista on mukautettava olemassa olevan kehyksen mukaisiksi. Uusia sitoumuksia tai sopimuksia ei pääsääntöisesti tehdä enää vuonna 2020. Toisaalta mukautusta lieventää se, että muiden ohjelman toimenpiteiden alijäämäinen toteuma mahdollistaa määrärahasiirtoja ympäristökorvaukseen.

M13 Luonnonhaittakorvaukset

Hallitusohjelmassa maaseutuohjelman kansalliseen rahoitusosuuteen kohdistuu säästöjä, jotka kohdistettiin kokonaan kansallisesti maksettaviin luonnonhaittakorvauksiin. Tätä on lievennetty vuosittain määrärahojen lisäyksillä, näin tehdään myös vuonna 2019. Hallitusohjelman säästöjen jäljelle jäävä osuus kohdistuu vuoden 2020 kokonaan kansallisten luonnonhaittakorvausten tukitasoihin.

M14 Eläinten hyvinvointikorvaukset

Uusi eläinsuojelulaki tulee voimaan 2021, mutta niillä lakisääteiksi tulevilla vaatimuksilla (kivunlievitys vasikoiden nupouttamisen ja porsaiden kastration yhteydessä, nautojen laidunnus ja talviaikainen jaloittelu), joista nyt voi saada eläinten hyvinvointikorvausta, on siirtymäaika vuoteen 2023 eli ohjelmanmuuteosta ei niiden osalta tarvita. Sen sijaan nostetaan vapaaporsituksen korvaustasoa sen vaatiman suuren työmäärän vuoksi.

Rahoitussuunnitelmaan tehdään muutoksia toimeenpanon etenemisen perusteella. Käyttämättä jääneitä tai käyttämättä jääviksi arvioituja varoja siirretään neuvonnasta ja eläinten hyvinvointikorvauksista ympäristökorvauksiin ja maatalousinvestointeihin. Ym-

päristökorvauksen mukautusta koskevat yksityiskohtaisemmat diat ovat saatavissa seurantakomitean sivuilla ja kokouksen jälkeen myös maaseutu.fi-sivuilla.

Keskustelussa todettiin, että vaikka ympäristökorvauksen rahoituksen kokonaistilanne on ollut jo kauan tiedossa, nyt esitettävä leikkaus on erittäin ikävä ja tulee silti yllättäen, sillä tukitason alenema on suuri. Leikkaus on myös ristiriidassa ympäristö- ja ilmastoasioiden yhä kasvavan merkityksen ja viljelijöihin kohdistuvien odotusten kanssa. Ympäristötavoitteiden toteuttaminen vapaaehtoisin toimin on onnistunut hyvin, joten toimien pitkäjänteisyys olisi tärkeää. Rajaukset ympäristökorvaukseen on kuitenkin pakko tehdä rajallisen rahoituskehityksen vuoksi, ja nyt tehty esitys on paras mahdollinen kokonaisuus olemassa olevista vaihtoehdoista. Ympäristökorvauksen koko ohjelmakauden tavoitteet ollaan lisäksi jo saavutettu.

Päätös: Seurantakomitea hyväksyi ohjelman muutosesityksen. MTK jätti asiasta eriävän mielipiteen (liite).

7. Ohjelman arviointien tilannekatsaus

Eero Pehkonen/ MMM esitteli tilannekatsauksen ohjelman arviointien suosituksista. Viime vuoden katsauksen jälkeen toteutettu seuraavat arvioinnit, joista osa on päättynyt ja osa jatkuu edelleen:

- Valtakunnallisten hankkeiden ja koordinaatiohankkeiden selvitys päättyi vuoden 2018 alussa
- Ympäristötoimien tuloksellisuuden arviointi jatkuu
- Ohjelman aluetaloudellisten vaikutusten ja työllisyysvaikutusten arvioinnin aikataulu on viivästynyt jonkin verran aineistojen saatavuuteen liittyvien ongelmien vuoksi. Arvioinnin ensimmäisen vaiheen raportti valmistuu vuoden 2019 alussa.
- Leader-toimintatavan arviointi on käynnistynyt marraskuussa 2018.

Keskusteluissa otettiin esille aiemmin tehtyjen arviointien sekä Hyrrästä saatavan aineiston hyödyntäminen ohjelman tulosten ja vaikutusten arvioinnissa.

8. Ohjelman viestintäsuunnitelma vuodelle 2018

Meri Kiikkala/ MMM esitteli ohjelman viestintäsuunnitelman vuodelle 2019. Vuoden 2019 tavoitteena on mm. viestiä maaseuturahaston mahdollistamista ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimista ja tuoda esiin ohjelman toimien vaikutuksia monipuol-

lisesti ja laaja-alaisesti. Vuonna 2019 viestitään myös maaseutuverkoston Tulevaisuuden tuottajat- ja Älykäs kylä –työryhmien toiminnasta, kohdennetaan viestintää teema-
viikoin ja toimitaan yhteistyössä koordinaatiohankkeiden kanssa.

Keskustelussa toivottiin, että nuoriin kohdistuva viestintä nousisi paremmin esiin.

9. Maaseutuverkoston tilannekatsaus

Taina Vesanto/ MMM esitteli maaseutuverkoston tilannekatsauksen. Maaseutuverkoston toiminnassa ollaan pyritty rakentamaan siltaa tulevaan ohjelmakauteen ja meneillään oleviin merkittäviin muutoksiin. Tähän liittyy myös kesällä 2018 toteutettu Maaseutu2030 –tulevaisuustyö sekä käynnissä oleva Suomen ”Älykkäin kylä” –kilpailu. Maaseutuverkoston viimeiselle kaksivuotiskaudelle on perustettu 2 uutta työryhmää. Näiden teemat ovat Tulevaisuuden tuottajat ja Älykkäät kylät. Maaseutuverkoston vuoden 2019 toimintasuunnitelman sisältöä voi kommentoida Viima-alustalla.

Keskustelussa todettiin, että myös komissiossa Suomen maaseutuverkoston aktiivista työtä arvostetaan.

10. Muiden ERI-rahastojen tilannekatsaus

Rakennerahastot EAKR ja ESR

Harri Ahlgren/TEM esitteli rakennerahasto-ohjelman tilannekatsauksen. Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman varoista on sidottu 72 % ja maksettu 37,5 %. Vähähiilisyys-hankkeiden toteuma lähestyy tavoitetta (25 %) ja myös näiden hankkeiden laatu on parantunut huomattavasti. Tuloskehysten välitavoitteet on ylitetty jo moninkertaisesti. Tulevan kauden EU-tason valmistelussa osa yleisasetusesityksestä ja EAKR-asetusesitys saataneen läpikäytyä neuvoston rakennetoimityöryhmässä vuoden 2018 aikana. Jäljellä on kuitenkin vielä paljon eri jäsenmaita jakavia kysymyksiä. TEM on asettanut koheesio 2021+ -työryhmän rakennerahasto-ohjelman kansallista valmistelua varten. Ota kantaa –kysely tulevan ohjelman sisällöstä järjestetään todennäköisesti tammikuussa 2019.

Euroopan meri- ja kalatalousrahasto EMKR

Timo Halonen/ MMM kertoi EMKR-ohjelman tilanteesta. Meri- ja kalatalousohjelma etenee hyvin ja tasapainoisesti, myös tietojärjestelmät ja hallinto toimivat hyvin. Ohjelman varoista on sidottu tällä hetkellä noin 60 % ja maksettu noin 30 %. Tulevan kauden

EMKR-varat jakaantuvat kahteen osioon: jäsenmaiden hallinnoimaan ja komission hallinnoimaan osaan. Jäsenmaiden käytössä oleva rahoitusosuus tulee pieneneään, sisältöön ei tule suuria muutoksia. Osaan toimista voi jatkossa käyttää vain rahoitusinstrumenttien rahoitusta. Tämänhetkisen arvion mukaan EMKR-asetusluonnos hyväksytään keväällä 2020. Kansallinen työryhmä uuden ohjelman valmisteluun asetetaan vuoden 2019 alussa. Tavoitteena on, että uusi ohjelma hyväksyttäisiin vuonna 2021 ja olisi kokonaisuudessaan käynnissä 2022.

11. CAP27 valmistelun tilannekatsaus

Minna-Mari Kaila/ MMM kertoi yhteisen maatalouspolitiikan valmistelun tilanteesta ja aikataulusta. Komission esittämä alkuperäinen (kireä) valmisteluaikataulu ei luultavasti tule toteutumaan. Tämänhetkisen arvion mukaan päätös monivuotisista rahoituskehyksistä (MFF) tehtäisiin joko vuoden 2019 lopussa tai 2020 alussa. Suomen EU-puheenjohtajakaudelle tulisi mahdollisesti trilogien aloittaminen ja siirtymäkauden asiat. Suomen kannalta aikataulun viivästyminen on ongelma, koska tulevan kauden rahoitus tarvittaisiin käyttöön vuoden 2021 alussa.

MMM on asettanut tulevan kauden valmisteluun viisi työryhmää, jotka ovat maatalousryhmä, maaseuturyhmä, elintarvike- ja markkinaryhmä, hallintoryhmä ja Ahvenanmaaryhmä. Tulevan kauden CAP-suunnitelman substanssin valmistelu tapahtuu erillisissä työpajoissa, joita järjestetään yhteensä 27 eri aihealueesta. Työpajoihin oli mahdollista ilmoittautua MMM:n nettisivujen kautta ja ilmoittautuneita oli yli 800 henkilöä. Kaikkia kiinnostuneita ei valitettavasti ole mahdollista ottaa mukaan, sillä työpajan toimivuuden kannalta maksimikoko on noin 20 henkilöä. Maatalouden eri tuotantosunnille järjestetään lisäksi nk. teemakeskusteluja. Tulossa on myös laajempi Ota kantaa -kysely, joten kaikki kiinnostuneet pääsevät osallistumaan ainakin sitä kautta.

Keskustelussa todettiin, että CAP-suunnitelman valmistelussa on syytä miettiä tulevaa kehitystä myös pidemmälle kuin vain yhden ohjelmakauden ajalle, ottaen huomioon esim. maatilojen viime vuosien tulo- ja kannattavuuskehitys. Rahoitusta ja kehittämistoimia pitää miettiä uusista näkökulmista ja lisätä eri tahojen yhteistyötä. Tähän liittyy myös resurssien järkevä käyttö. Maakuntauudistus tuo tarpeen syventää yhteisiä prosesseja entisestään, alueiden tarpeiden pitäisi olla keskiössä. Osaamisen kehittämiseen kaikilla tasoilla on syytä panostaa. Ahvenanmaan erityistarpeet on huomioitava, kun Ahvenanmaan ohjelma sulautetaan osaksi Suomen CAP-suunnitelmaa.

12. Muut ajankohtaiset asiat

Seurantakomitean jäseniltä tullaan kysymään pöytäkirjan kommentoinnin yhteydessä mielipidettä siitä, pitäisikö kokouksen materiaalit toimittaa jatkossa Tiimeri-työtilan vai maaseutu.fi –sivuston piilosivun kautta.

13. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään Pohjois-Pohjanmaalla 28.-29.5.2019.

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:00

Helsingissä 14.1.2019

Seurantakomitean puheenjohtaja,
kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Seurantakomitean sihteeri,
neuvotteleva virkamies

Leena Anttila

LIITE MTK:n eriävä mielipide pöytäkirjan kohtaan 6

MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN SEURANTAKOMITEAN KOKOUS

MTK:n edustajana en voi hyväksyä esitettyjä muutoksia ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksen osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan. Esitys on vahvasti ristiriidassa viljelijöiden ja yhteiskunnan tahtotilan kanssa.

MTK edellyttää, että hallitus kantaa vastuunsa ympäristönsuojelusta ja maatalouden kilpailukyvystä ja ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin puuttuvan rahoituksen löytämiseksi, ottaen huomioon myös maatalouden heikon maksuvalmius- ja kannattavuustilanteen.

Äskettäin julkistetun jäsenkyselyn perusteella elinvoimainen ympäristö on MTK:n jäsenten tahtotila ja kuluttajien luottamuksen lähde. Viljelijöillä on vahva luottamus siihen, että oma tuotanto on kestävällä pohjalla eri luontoarvojen suhteen. Omaa toimintaa kehitetään koko ajan ottamaan entistä paremmin huomioon ympäristöasioita. Kuluttajista lähes 90 % luottaa suomalaisen ruoan puhtauteen ja turvallisuuteen.

Tutkimuksen mukaan MTK:n jäsenille maan puhtaus ja tuottavuus, vesien sekä luonnon monimuotoisuuden hoito on tärkeää. Ympäristökorvausohjelma on auttanut toteuttamaan tätä tahtotilaa. Toimenpiteisiin on sitouduttu laajasti. Ympäristökorvaus on oleellinen elementti kohti kestävämpää maataloutta sillä uusia ympäristörajoituksia ja lainsäädäntöä, joista aiheutuu tiloille merkittäviä taloudellisia kustannuksia, ei jäsenistö voi ottaa vastaan.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014-2020 sisältyvien ympäristökorvauksien vuoden 2015 haku ylitti ohjelman etukäteisarviot. Siitä lähtien on ollut selvää, että maaseutuohjelman ympäristötoimenpiteisiin tarvitaan lisää rahaa ohjelmakauden lopussa.

Ympäristökorvauksien 5-vuotiset sitoumukset ja vuonna 2015 alkaneet sopimukset päättyvät keväällä 2020. MMM esittää tämän johdosta merkittäviä kiristyksiä ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteisiin. Esitys tarkoittaisi mm., että uusia ympäristösitoumuksia ja -sopimuksia ei ole jatkossa mahdollista tehdä ollenkaan. Lisäksi leikataan kovalla kädellä ravinteiden käyttöön liittyvien toimenpiteiden korvaustaso. Tämä tulee vääjäämättä olennaisesti heikentämään viljelijöiden mahdollisuuksiin jatkaa näitä toimenpiteitä vuonna 2020.

Helsingissä 5.12.2018

Johan Åberg
Maatalousjohtaja MTK

